

APROXIMACIÓ AL CONCEPTE DE PRODUCTIVITAT I ALS PROBLEMES DE LA SEVA MESURA

Miquel Rubirola i Torrent

Seria difícil, probablement, de trobar entre la complicada terminologia que la ciència econòmica ha anat elaborant amb la finalitat d'analitzar científicament la realitat econòmica, un concepte que gaudeixi de tanta popularitat i acceptació general com el concepte de productivitat. La profusió de vegades que, particularment després de la segona guerra mundial, tota mena d'escrius de caràcter econòmic i polític parlen de «la productivitat», i el caràcter quasi mitològic que en els Plans de Desenvolupament es concedeix als «increments de la productivitat» i als «guanyos derivats dels augments de la productivitat»..., tendeixen a donar la imatge d'un concepte simple, concret, «científic», que pot figurar en qualsevol frase col·loquial per la seva claredat i per la importància del seu significat. I, tanmateix, una observació aprofundida de què és realment la productivitat, dels objectius que s'intenten assolir mitjançant les fórmules de la productivitat i dels problemes i preguntes a què hom intenta respondre, ens mostra, en canvi, un camp teòric de la ciència econòmica enormement complex que està, a més, sotmès a nombroses convencionalitats.

Que un concepte complicat sigui emprat constantment amb finalitats polítiques de manera una mica simplificada i errònia no hauria de sorprendre, car aquesta forma de procedir sembla ser un signe dels temps. Els veritables problemes de tota explicació científica comencen, certament, per raons molt distintes a l'anterior i se situen, principalment, a nivell teòric, és a dir, a nivell de saber amb certesa com i perquè la nostra afirmació sobre el que estem parlant, correspon a una anàlisi científica.

En el cas de la productivitat, les diverses in-

terpretacions que sovint hom dóna a aquest concepte, fan determinant i necessària una investigació que ens permeti de saber si veritablement la productivitat és el «signe de l'eficiència d'un sistema productiu» o no; si, de debò, «la productivitat mesura el poder adquisitiu d'una nació» en el mercat mundial; si «la productivitat es confon amb la renda» o bé les dues nocions no tenen res a veure l'una amb l'altra; si «la productivitat mesura la contribució dels treballadors a la producció nacional» i pot servir en conseqüència per a resoldre el problema de la imputació de les rendes als factors de la producció o, en canvi, aquesta és una qüestió aliena a la ciència econòmica que solament pot i ha de resoldre una bona política social inserida en un marc polític autènticament democràtic; en fi, determinar si la productivitat és quelcom més que «un estat d'esperit», un «estat moral» definit per la «capacitat de produir», les principals virtuts del qual consisteixen a trametre la tranquil·litat psicològica resultant de l'observació que el «país va creixent», observació que recolza en una coneguda tautologia: el país és cada vegada més productiu perquè augmenta la seva productivitat.

* * *

Presentar una aproximació a la teoria de la productivitat i als problemes de la seva mesura, intentant, bàsicament, de remarcar de forma breu quins són els principals problemes als quals hom intenta de donar resposta amb la teoria de la productivitat, pot semblar —en funció de la popularitat política d'aquest concep-

